

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik

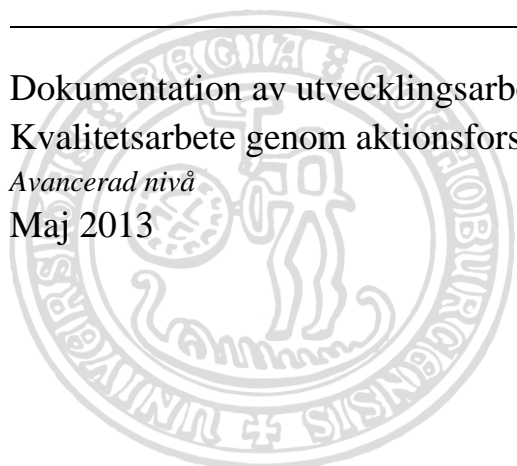

**”Jag har gjort något nytt”
Ett kvalitetsarbete om att skapa en inspirerande miljö**

Helén Schaffer

Dokumentation av utvecklingsarbete inom kursen:
Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (Pda107) 7,5 högskolepoäng
Avancerad nivå
Maj 2013

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Aktionsforskning.....	1
Förutsättningar	1
Kvalitetsarbete.....	2
Målsättning för året	3
Våra styrdokument	3
Beskrivning av vårt utvecklingsområde	4
Kartläggning av det valda utvecklingsområdet.....	4
Process.....	5
Aktioner.....	5
Beskrivning av hur vi följt och studerat vårt utvecklingsområde	5
Tankekarta, verktyg 1.....	5
Loggboksskrivande, verktyg 2	5
Ljudupptagning med intervjufrågor, verktyg 3	6
Filmning, verktyg 4.....	6
Resultat.....	6
Barnens val av aktiviteter	7
Barnens val av material	7
Ökat samarbete mellan barnen	8
Med överrasknings bord blev fler barn inspirerade att skapa	8
Trivsel-tavla	9
”Det heter Pysselskogen nu”	9
Slutsats av vårt arbete.....	10
Reflektion	11
Detta har hänt i verksamheten under vårt utvecklingsarbete	11
Hur går vi vidare med vårt utvecklingsarbete	11
Mitt eget lärande med aktionsforskning.....	11
Referenslista	13
Länkar.....	13
Bilaga 1	15

Inledning

Detta arbete handlar om aktionsforskning. Vilket är ett kvalitetsutvecklande forskningsarbete som utvecklar sin egen praktik på ett systematiskt sätt. Jag har kommit i kontakt med det genom att höra en av mina kollegor berätta om sitt eget forskande på sin avdelning. Min dåvarande förskolechef var den som föreslog att jag skulle läsa för att utveckla vårt kvalitetsarbete på min förskola. Jag tyckte det en spännande idé och utmaning för min egen del så jag sökte utbildningen. I Nylund, Sandback, Wilhelmsson & Rönnerman (2010) beskriver man att aktionsforskning är ett begrepp med två sammansatta ord. Dels *aktion* vilket syftar till en handling från praktiken och *forskning* som en process i ett systematiskt arbete som leder till nya kunskaper genom relation till olika teorier. Det område som arbetet handlar om är att förbättra den pedagogiska miljön på förskolan och att göra det tillsammans med barnen. Vi har lagt vårt fokus på att förbättra vårt målrum. Att fråga barnen och utgå från deras tankar och funderingar har varit spännande, utmanande och viktigt för hela arbetet. *Aktionsforskning innebär att man fördjupar sin förståelse om praktiken genom att ställa frågor och pröva en handling med syftet att förändra verksamheten i önskvärd riktning.* (Rönnerman, 2012, s. 29)

Bilderna i detta arbete har jag fotograferat själv och barnens namn är fingerade.

Aktionsforskning

Enligt Rönnerman (2000) kan aktionsforskning beskrivas som ett förhållningssätt där både förståelse och handling kommer fram i en serie handlingar som upprepar sig i en process. Den tar inte slut utan nya frågor framkommer som i sin tur fokuserar ett behov av nya aktioner. Aktionsforskning framhäver en process och utgår från att bli medveten om sin egen praktik. Att se utmaningar och frågor i praktiken, följa den genom observationer och andra verktyg och göra förändringar på ett reflekterat sätt. Man analyserar processen och utgår från att *planera- agera- observera* och *reflektera* aktionsforskningen i en spiral som inte har en tydlig början eller slut. Man kan kalla det en självlärande process. Det handlar om att förändra den egna praktiken och dessa frågor leder utvecklingsprocessen, som sedan innebär att en handling sker och följs upp systematiskt. Därefter följer en reflektionsfas i samarbete med en forskare som handleder och till slut dokumenteras hela förändringsarbetet. I analysen konfronteras olika bilder med varandra utifrån praktiska erfarenheter som teorier, styrdokument och värderingar (Nylund et al., 2010). Skolverket (2012) menar att det är personalens ansvar att genomföra kvalitetsarbete som skapar förutsättningar för alla barn att utvecklas så mycket som möjligt till målen.

Förutsättningar

Travarens förskola ligger belägen i södra delen av Varbergs centrum. Förskolan har närhet till havet och Hästhagaberget med skog och ängsmark. Vi har även närhet till Kurtinen med lekplats och grönområde. Det finns en äng och ett litet berg utanför förskolans område som vi ofta besöker. Förskolan ligger i ett bostadsområde med villor, hyres- och bostadsrättslägenheter. Den grundskola vi har samarbete med, heter Påskbergets f-9 skola.

Vi har närhet till centrum och dess utbud av aktiviteter som till exempel kultur och bibliotek. Det är förnärligt 67 barn inskrivna på Travarens fyra avdelningar. Två småbarnsavdelningar (1-3 år) och två syskonavdelningar (3-6 år). Vår avdelning heter Hajen och består av tjugo barn i åldrarna 3-6 år, tolv flickor och åtta pojkar. Det är fyra förskollärare som arbetar på avdelningen och tjänstefördelningen ligger på 2,80 procent. Två pedagoger arbetar heltid och två deltid. Vi arbetar med inriktning i utomhuspedagogik på vår avdelning och pedagogernas syn på verksamheten är att ”allt roligt man gör inne kan man även göra ute” (Pedagoger på Hajen, 2013). Vi är sexton pedagoger som arbetar på hela förskolan, tre barnskötare och tretton förskollärare. Vi har även tillgång till en specialpedagog som vi kan vända oss till vid behov. Travarens förskola är en av Varbergs äldsta som startade 1969. Byggnaden har fyra utskott med en lång gemensam korridor och ett stort rum som vi använder tillsammans. Utemiljön är inbjudande med mycket naturtomt runt hela gården. Vår förskolechef har även ansvar för två närliggande förskolor. Med dessa har vi en del samarbete till exempel gemensamma personalmöten, fortbildning och sammanslagningar under jul och sommaruppehåll.

Kvalitetsarbete

Kvalitetsarbetet på förskolan fungerar genom att vi har två pedagoger som är kvalitetsavlösare. Detta innebär att de ordinarie pedagogerna har möjlighet till pedagogisk utvecklingstid tillsammans i arbetslaget tre och en halv timme varannan vecka. Denna tid utgör grunden för avdelningens pedagoger att få tid att planera, dokumentera, reflektera och utvärdera avdelningens verksamhet. Vi har två planeringsdagar per termin som används till kvalitetsarbete samt utbildning etcetera. Under inskolningen gör vi en inventering av var barnens intressen ligger. Enligt Skolverket (2010) ansvarar förskollärarna för att alla barn på förskolan får inflytande på arbetssättet och verksamhetens innehåll. Därefter genomför vi utvecklingssamtal med föräldrar och barn. Utvecklingsplaner upprättas för varje barn och i barnens portfolio kan vi påvisa barnets eget lärande. Enligt Varbergs kommuns budgetplan (2012) ska barnen få stöd och utmaning så de kan inhämta kunskap och färdigheter som de behöver i livet. Vårt kvalitetsarbete utgår från en årsplan (Gustafsson & Svensson, 2012). Vi utgår från frågorna:

Vart skall vi? Under inskolningsperioden görs en inventering. Vi utgår från prioriterade mål, visioner och styrdokument.

Varför? Vi gör en problemformulering dvs. formulerar en fråga vi vill ha svar på. Vad vill vi förändra?

Var är vi? Efter det görs en beskrivning av nuläget. Vad har fungerat bra- mindre bra?

Hur gör vi? Sedan väljer vi metod för dokumentering och utvärdering. Här finns en hög grad av öppenhet och tillåtelse att tala om utvecklingsbehov, pröva idéer och tankar. Delaktighet är här en förutsättning. Vi kan välja mellan loggbok, barnintervjuer och observationer etcetera.

Hur blev det? I slutet av läsåret följs arbetet upp, analyseras, värderas och dokumenteras. Vi väljer själva vilket område vi vill utvärdera och tittar då enbart på ett eller två områden. Förskolechefen tar del av rapporten och analyserar och sammanfattar den. Tanken med den är

att vi själva ska hitta våra förbättringsområden som ger utveckling och vi koncentrerar oss då på några få områden i verksamheten. Svagheter med detta kan vara att det finns områden man väljer bort och att man bara tar ett perspektiv. I Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) beskriver man att när lärare analyserar så gör de en noggrann undersökning. Man tolkar sin verksamhet och det innebär att välja att fokusera på något samt att man då bortser från något annat. I Skolverket (2012) anser man att kvalitetsarbetet ska bedrivas både systematiskt och kontinuerligt för att ge fokus på en långsiktig utveckling. Arbetet utgår från förskolans läroplan (Skolverket, 2010) samt kommunens effektmål (Varbergs kommuns effektmål, 2012) som är politiskt tagna i barn och utbildningsnämnden. Avdelningens målsättning och barnens egna utvecklingsplaner som upprättas tillsammans med barn och vårdnadshavare. Vi dokumenterar verksamheten med skrivningar ur styrdokumenten, beskriver syftet med det vi gör, bilder, alster och barnens egna kommentarer finns med. Enligt Skolverket (2012) är syftet med kvalitetsarbetet att målen ska uppfyllas för utbildningen. Samt att skapa delaktighet och dialog om hur målen uppfylls och om det finns eventuella brister och deras orsaker.

Målsättning för året

Vart ska vi?

Utvecklingsområdet som vi ska arbeta med detta läsår är att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten. Att förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till en bra miljö och material för utveckling och lärande (Kvalitetsarbete för Travarens förskola 2011/12). Vi ska med andra ord satsa på att förbättra vår pedagogiska miljö. I vår avdelnings egen målsättning för läsår 2012/13 har vi utgått från dessa prioriterade mål genom att skriva följande målformuleringar: Vi vill att barnen ska utveckla sin begreppsuppfattning, stimulera fantasin, främja den empatiska utvecklingen och stärka samarbetet i leken. Ha roligt tillsammans. Barnen skall inspireras till att upptäcka färg, form samt skapande aktiviteter (Hajen, läsår 2012/13). Arbetslagets uppdrag är att ordna miljöerna, tillföra oväntade material och se till att barnens intressen väcks och ger dem utmaningar i förskolan (Palmer, 2012).

Våra styrdokument

Varför?

I våra styrdokument stod följande skrivningar om vårt utvecklingsområde: Förskolan ska erbjuda barnen en utmanande miljö som lockar barnen till lek och aktivitet. Den ska inspirera barnen att utforska omvärlden. Verksamhetens miljö ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande (Skolverket, 2010). Enligt Skollagen (SFS 2010:800) ska förskolan stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en god miljö. I kommunens effektmål och budgetplan hävdas att man ska förbättra barnens fysiska och psykiska hälsa genom att prioritera en lugn studiemiljö samt personligt lärande och ge barnen möjlighet till kunskapsinhämtning (Varbergs kommuns effektmål och budgetplan, 2012). I Barnkonventionen om barns rättigheter står följande skrivning om att alla barn har rätt att få lära sig så mycket som möjligt i skolan och att de ska förberedas på sitt liv som vuxen (FN:s Barnkonvention, 2013). Vår pedagogiska miljö på förskolan är med andra ord något viktigt

som vi hela tiden måste arbeta med att förbättra och utforma efter barnens intressen och behov.

Beskrivning av vårt utvecklingsområde

Vi resonerade i arbetslaget kring frågeställningen av vårt utvecklingsarbete och kom fram till att vi ville förbättra vår pedagogiska miljö på avdelningen. Vi formulerade vår frågeställning på följande sätt: **Hur kan vi tillsammans med barnen utforma vårt målarrum så det blir ett spännande och inspirerande rum för kreativt skapande?** Vi ville att denna fråga skulle berika avdelningens verksamhet på ett positivt sätt och få fler barn som inte så ofta vistades i vårt målarrum att vara där. Vi ville även att barnen skulle känna sig delaktiga i utformningen av miljön på förskolan. Det skulle stimulera till mer kreativt skapande och därigenom öka barnens lärande och deltagande. Åberg och Lens Taguchi (2005) hävdar att barnen kan bidra med sina tankar och idéer om hur miljön på förskolan ska se ut. Pedagogerna måste lyssna på barnens tankar och ta hänsyn till dessa i utformandet av den pedagogiska miljön.

Kartläggning av det valda utvecklingsområdet

Var är vi?

Vi har valt ett utvecklingsområde som handlar om den pedagogiska miljön. Den miljön vi ville utveckla och förbättra var vårt målarrum. Vi såg att barnen var intresserade av att skapa och var mycket kreativa. Vi ville med dessa aktioner erbjuda barnen en inspirerande miljö i målarrummet. Där skulle de få tillgång till olika material för skapande verksamhet. Barnen skulle själva få prova olika idéer vad gäller sin förmåga att konstruera med berikande material samt ges möjlighet att själva vara delaktiga i sitt beslut om vilket material de ville använda. Materialet skulle finnas tillgängligt och barnen skulle lätt få överblick över av vad som fanns att tillgå.

Vårt målarrum inbjöd inte, som vi såg det, till den inspirerande miljön. Rummet var litet med ett fönster och ett runt bord samt fem små stolar. Vi har en diskbänk med köksskåp i rummet och vattenkranen var av äldre modell som var mycket trög att öppna och stänga. Det var ofta rörigt i rummet för inga saker hade bestämda platser. Det var ett rum som det ofta slängdes in en massa andra saker som inte skulle vara där. Vi ville starta från början och tänka igenom hur allt skulle placeras så det blev överskådligt för barnen och oss vuxna. Allt material skulle ha en bestämd placering så det kunde underlätta för de som ville skapa där. Det skulle också vara lättare att återställa allt i sin ordning när de senare avslutade sitt skapande. Enligt Braxell (2010) är det viktigt att materialet i ateljén har fasta placeringar så barnen lätt kan hitta materialet som de vill arbeta med. Vi pedagoger måste vara tydliga och hjälpa barnen att genomföra detta. Elm Fristorp och Lindstrand (2012) menar att rummets design och hur material placeras har stor inverkan på, hur det underlättar och möjliggör för aktiviteter. Miljön kan både ge möjligheter och begränsningar för barnens lärande på förskolan. Det var något som vi på vår avdelning tagit fasta på och ville utveckla vidare så det kunde möjliggöra för barnens kreativa utveckling och lärande. Den första handlingen vi gjorde var att vi såg till att barnen själva kunde nå vattenkranen vid diskbänken i rummet genom att få den flyttad. Vi såg även till att kranen byttes ut till en engreppsblendare som skulle underlätta för barnen att

använda vattnet vid diskbänken. Barnen skulle själva kunna hämta vatten när de ville måla. De skulle även kunna tvätta penslarna och rengöra efter sitt skapande. Detta genomfördes av en rörmokare från kommunen.

Process

Aktioner

Hur gör vi?

Aktion 1: Först ville vi ta reda på vad barnen gjorde för skapandeaktiviteter i rummet och vilket material de önskade använda till sitt skapande där.

Aktion 2: Vi strukturerade upp och synliggjorde skapandematerialet så barnen kunde på ett tydligt sätt se vad som fanns att tillgå. Vi satte upp en hylla som barnen kunde ställa sina alster på, när de var klara. Efter det presenterade vi ett överraskningsbord med nytt material, för att fler barn skulle bli nyfikna på att delta i skapandeaktiviteterna.

Aktion 3: Få barnen delaktiga i miljön, och tillsammans komma överens om hur vi skulle få rummet att fungera bättre. Detta gjorde vi genom att skapa trivselregler tillsammans och sätta upp en tavla med vilka regler vi kommit överens om. I Skolverket (2010) menar man att barnen ska aktivt delta samt att vi ska bestämma normer i barngruppen, tillsammans på förskolan.

Beskrivning av hur vi följt och studerat vårt utvecklingsområde

Tankekartan, verktyg 1

För att identifiera ett utvecklingsområde gjorde vi pedagoger en tankekartan tillsammans. Genom den kunde vi ringa in vilket område vi ville sätta fokus på och utveckla vidare. Rönnerman (2012) menar att man använder detta verktyg för att bli medveten om sin praktik, samt att förankra de förändringar man vill göra i arbetslaget och få alla att känna sig delaktiga. Vi såg med hjälp av tankekartan att barnen var intresserade av att skapa i olika material samt att de var mycket kreativa tillsammans. Då var vår pedagogiska miljö i målrummet det område vi såg vara i behov av förbättring genom aktionsforskning.

Loggboksskrivande, verktyg 2

För att följa arbetet systematiskt skrev jag loggbok. Enligt Bjørndal (2005) ska syftet med att skriva loggbok vara att skriva ner reflektioner som skapar djupare förståelser av sin praktik. Man får då tid att reflektera kring den egna vardagen. Grunden för att skriva loggbok bör då vara att strukturera loggboksskrivandet genom en beskrivande del och en tolkande och reflekterande del. Vi har även haft en loggbok i arbetslaget där vi pedagoger har funderat och reflekterat tillsammans över vad som skett i vår praktik och belyst den process som skett på vår avdelning.

Ljudupptagning med intervjufrågor, verktyg 3

Vi har använt oss av intervjuer med barnen (se, bilaga 1). För att få en så tydlig bild av vad barnen själva hade för tankar kring vårt utvecklingsområde ville vi fråga dem i intervjuform. Vi tog ljudupptagning vid utförandet av intervjuerna. Då fick vi tillsammans i arbetslaget en mer nyanserad bild av det barnen uttryckt och vi gjorde en gemensam analys av svaren. Vi kunde på ett systematiskt sätt få reda på var barnens åsikter låg. Det var lärorikt att lyssna på sig själv som pedagog och jag fick en tydligare bild av hur man ställer öppna frågor som gör att barnen lättare kan formulera sina svar och att de kan ge mer utvecklande svar på frågorna. Bjørndal (2005) menar att fördelen med intervjuer är att det ger möjligheter att upptäcka detaljer som kanske inte uppmärksammats tidigare. Att få perspektiv och förståelse på den intervjuades tankar i samtalet. Där är samtalet det bästa sättet att få ta del av den andres perspektiv och den kan ge en tydlig bild av vad barnet uttrycker. Efter vi hade gjort förändringarna i miljön genomförde vi en intervju till (se, bilaga 1). Då använde vi oss av bilder som hjälpmedel under intervjun för att tydliggöra de förändringarna vi gjort i miljön.

Filmning, verktyg 4

Genom att filma i verksamheten kunde vi som pedagoger analysera tillsammans med barnen det som skett i vårt målrum. Att se filmen tillsammans med barnen, hur det fungerade i rummet. Var ett mycket användbart verktyg, som vi senare kommer att använda oss av i verksamheten. Där var surfplattan till stor hjälp eftersom vi kunde titta på det filmade materialet direkt och tillsammans med flera barn samtidigt. I Bjørndal (2005) beskriver man att filmning som observationsverktyg, har största möjligheten att registrera mest information. Den kan både notera verbala och icke verbala signaler och samspel. Filmningen gör det lättare att förstå och analysera arbetet i efterhand. Genom att använda dessa verktyg fick vi mer information om hur vår verksamhet fungerade och en tydligare bild av vår praktik. I Varbergs kommuns vision 2025 (2012) framgår det att man vill skapa ett förhållningssätt som ger hållbarhet och delaktighet. Att vi har ett öppet klimat och ett inkluderande förhållningssätt som ger mångfald, inflytande och omtanke. Att ta reda på vad barnen blir inspirerade av i rummet och att de kunde känna sig delaktiga i verksamheten var för oss en viktig fråga som vi ville lägga vårt fokus på. I Rönnerman (2012) menar man att användningen av verktygen i processen är förutsättningen för att verksamheten ska utvecklas och att det ger ett lärande. Det handlar om att verktygen ska hjälpa till att få kunskap om praktiken och att ge distans till den.

Resultat

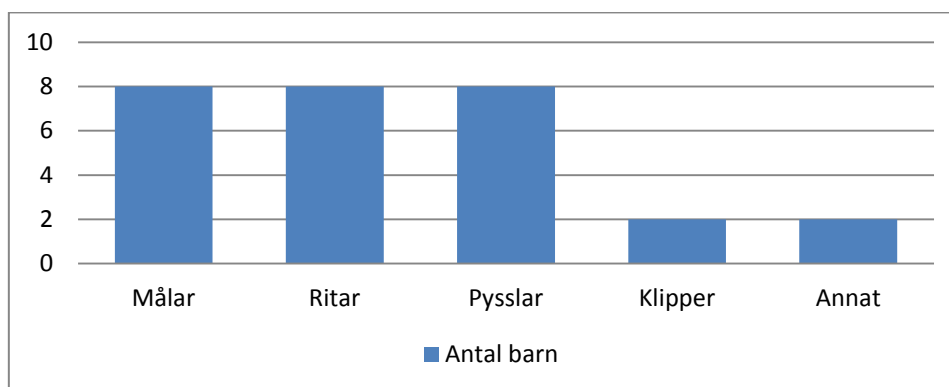
Hur blev det?

Vi analyserade vårt verktyg genom att sammanställa intervjusvaren i olika svars-kategorier. Vi såg vad barnen gjorde i rummet och vad de ville använda för material för sitt skapande där. Sammanställningen av analysmaterialet gjorde jag i diagramform. Rubrikerna var: *Barnens val av aktiviteter* och *Barnens val av material*. Vi analyserade även den filmning vi gjort när vi introducerade rummet tillsammans med barnen. Där kunde vi höra vad barnen hade för åsikter om vilka trivselregler vi skulle ha. Vi gjorde en tavla att sätta upp för att tydliggöra dessa. Genom att förvara allt material i genomskinliga lådor och märka upp hyllorna med

tydliga namn så allt material skulle ha bestämda platser. *Det är lättare att hitta nu, när det står namn på lådorna och att man kan se igenom dem om man inte kan läsa så bra* (Stina, 6år).

Barnens val av aktiviteter

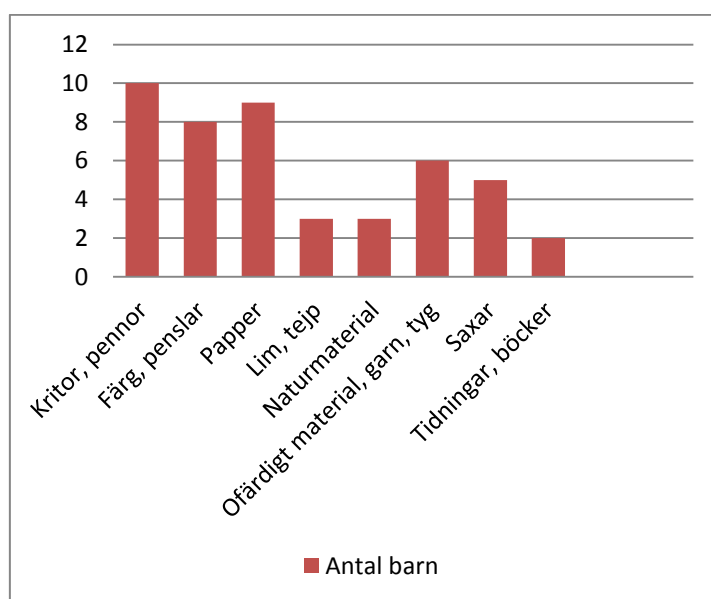
När vi gjorde sammanställningen av vad barnen ville göra i målrummet såg vi att de gjorde många olika skapande aktiviteter.

Det var åtta barn som svarade att de målar i rummet. *Man målar med olika sorters penslar* (Fia, 4år). Att rita var det också åtta barn som svarade. Pyssla var en aktivitet som även åtta barn ofta gjorde i rummet. När barnen talade om att de brukar *pyssla* menade de att de skapar med olika material som de tejpar eller limmar ihop. *Att vi bygger något* (var det flera barn som sa i intervjuerna). *Ibland bygger jag något till mitt gosedjur* (Anna, 4år). *Att skapa till sina gosedjur* (var det flera andra barn som berättade att de också brukar göra).

Barnens val av material

I diagrammet nedan visar barnens val av material:

Tio barn svarade att de vill att det ska finnas krita och pennor när de ska skapa något i rummet. Papper var det nio barn som nämnde och färg och penslar svarade åtta barn. Det

material som vi kallar för ”ofärdigt material” i diagrammet kan vara kartonger, toalettrullar, plastburkar, papperstallrikar etcetera och det svarade sex barn. Det material som vi kallar för ”naturmaterial” är exempelvis stenar, kottar och snäckor. Tre barn önskade det till sitt skapande. Att vi ska ha lim och tejp svarade även tre barn och fem stycken ville ha saxar att använda. Det sista som barnen sa i intervjun var att det skulle finnas tidningar och böcker och det kan man se att två barn önskade. I analysen av dessa intervjuer kunde vi se att barnen svarade att de ville ha sådant material som vi tidigare haft i rummet. Men att materialet var mer tillgängligt för barnen nu hörde vi att flera barn uttryckte i våra samtal.

I den andra intervjun när vi hade bilder som hjälpmedel såg vi att dessa underlättade för barnen. De kunde på så sätt se vad frågorna handlade om. Vi fick vetskap om barnens åsikter kring deltagandet i förbättringsarbetet av den pedagogiska miljön på vår avdelning. Vi hörde också att barnen var ovana vid att bli tillfrågade om vår miljö på förskolan. När vi genomförde den andra intervjun var vi extra tydliga med att påtala att de fått vara med i utvecklingsarbetet. Flera barn hade svårt att förstå vad innebörden i frågan om delaktighet var. Vid frågan om vem som skulle vara med och utforma den övriga miljön på förskolan var det många som svarade att det skulle ”fröknarna” göra.

Ökat samarbete mellan barnen

Arbetet har gett barnen möjlighet att utveckla sin förmåga att samarbeta med varandra när de skapar. De har ofta en gemensam plan för sina projekt i rummet nu. Jag hade ett samtal under en måltid med två av våra barn och den ena hade problem med hur han skulle sätta ihop sin robot som han planerade att skapa. Den äldre pojken talade då om hur han gjorde en gång. Den yngre såg lite fundersam ut om hur han menade. *Jag kan hjälpa dig sen, efter vilan* (sa den äldre pojken). Det var ett samtal som talar sitt tydliga språk. Den yngre pojken såg verkligen nöjd ut för nu skulle han få ”experthjälp” i sitt skapande.

Med överraskningsbord blev fler barn inspirerade att skapa

I analysen av intervjuerna visade det sig att en del barn inte befann sig så ofta i detta rum.

Detta kunde vi se genom att fråga om hur många barn som ska vara där samtidigt. Då uttryckte två av de intervjuade barnen namnen på några barn i gruppen. I analysen såg vi att det fanns barn som sällan befanns sig i målarrummet, och att en del barn var där oftare. Vi ville inspirera fler barn att skapa. Vi kom då fram till att vi skulle introducera ett ”överraskning bord” med lockande och mer utmanande nytt material som skulle fånga barnens intresse. Genom detta bord såg vi att fler barn lockades och blev intresserade av att skapa i rummet. Fler barn deltog i skapande aktiviteter i rummet när vi tillfört material som inte funnits där tidigare. Några barn tog med sig material hemifrån som de ville skapa med på förskolan tillsammans med de övriga barnen. När vi satte upp en ny hylla i rummet som barnen kunde ställa sina färdiga alster på, märkte vi att detta

var stimulerande för barnens kreativitet. Det blev en hel del alster med tiden. Barnen visade sina föräldrar vad de skapat på detta sätt.

Vi såg att dessa aktioner resulterade i att barnen blev mer inspirerade och kreativa i sitt skapande. I loggboken kunde vi se att det var fler barn i rummet nu och ibland var det kö att få komma dit. Att skapa med det ”ofärdiga materialet” var det som lockade mest till rummet kunde vi se i sammanfattningen av den mest populära skapande aktiviteten. De ville gärna tala om hur de tillverkat sina alster och vara med i dokumentationen av den skapandeprocess dessa gett. Några barn berättade om hur de gjort när de skapade en ”gosedjurs hiss” tillsammans. Jag dokumenterade med vår surfplatta som vi sedan kunde titta på tillsammans i gruppen.

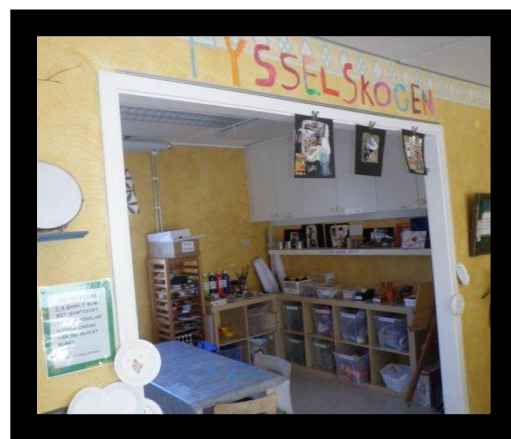
Ett robotskepp (Kalle, 6 år).

Trivsel-tavla

Under intervjuerna hörde vi barnens åsikter om hur de tyckte att det ska ”vara” i rummet. När vi analyserade filmningen under vår introduktion av rummet kunde vi höra vad barnen hade för åsikter och tankar om rummet. När denna introduktion genomfördes delade vi barnen i mindre grupper så att alla barn fick möjlighet att uttrycka sina tankar. Dessa åsikter sammanställdes på en tavla som vi satte upp, för att tydliggöra vilka regler vi kommit överens om. Barnen tyckte att de skulle plocka iordning efter sig när de skapat klart i rummet. Hur många barn som skulle vara där samtidigt var en annan regel på tavlan. Det resultat vi såg efter detta var att barnen blivit mer deltagande i att plocka iordning i rummet. Flera barn talade om att det var lättare när de visste var alla saker skulle stå på hyllorna och att de kunde hitta materialet lättare nu. Detta kunde vi se genom att städning och undan plockningen fungerade bättre nu än tidigare.

”Det heter Pysselskogen nu”

Vi hörde att barnen använde ett annat namn på rummet än vad vi pedagoger kallade det. Barnen sa i intervjun att de kallade rummet för *Pysselrummet* och det var något som vi pedagoger inte reflekterat över tidigare. Detta samtalade vi om i arbetslaget och vi bestämde oss att göra en omröstning tillsammans med barnen, vad rummet skulle heta. Alla fick göra sin röst hörd och känna sin delaktighet i vår gemensamma pedagogiska miljö på avdelningen. Omröstningen visade att namnet *Pysselskogen* fick flest röster. När jag frågade barnen om vad vi gjort för förändringar i rummet sa ett barn: ”Det heter Pysselskogen nu”

(Lisa, 5 år). Det var den mest påtagliga förändringen hon sett för något mer hade hon svårt att säga i intervjun om vad som hänt i rummet. Att vi tillsammans kommit på vad rummet skulle heta vad det många barn som svarade när vi pratade om delaktigheten i de förändringar som skett.

Slutsats av vårt arbete

Palmer (2012) beskriver att man gör en *läsning* när man ska inleda en analys. Man samlar olika perspektiv och frågor i inledningsfasen. Fokus ligger då på de egna reflektionerna. Den slutsats vi gjort i detta arbete är att om vi som pedagoger är tydliga och påtalar allas ansvar för vår miljö underlättar detta för barnen. Barnen ser att vi pedagoger tycker det är viktigt att hålla iordning i rummet och då har vi sett att barnen tar mer ansvar för detta. Vi uppmärksammade att om skapande materialet finns synligt och har strukturerade platser så underlättar detta för både barnen och pedagogerna när de skapar tillsammans. Att ställa fram ett "övertäckningsmaterial" ger barnen inspiration i sin skapandeprocess. Det innebär att pedagogerna tillför ett nytt oväntat material som ger en spännande utmaning och väcker nyfikenhet till fler barn att skapa i rummet (Braxell, 2010). Det vi sett under hela utvecklingsarbetet är att om vi tillfört "nya" material så blir barnen genast mer nyfikna och inspirerade att skapa. Det blir ofta kö att få gå in och skapa då. Det är även viktigt att vi ser till att det händer något "nytt" med material tillgången för att vi ska inspirera fler barn. Det ska finnas något spännande för alla barn och det har vi sett genom vårt utvecklingsarbete att det gärna "smittar" av sig i barngruppen då.

En gubbe (Nisse 5,10 år).

Jag genomförde två ljudinspelade intervjuer med våra fyra, fem och sexåringar vilket innebar att det blev 15 intervjuer. Det blev ett stort analysunderlag för vårt utvecklingsarbete. Vi filmade även vad som hände i verksamheten. Detta material analyserade vi inte lika systematiskt som våra intervjusvar under aktionsforskningen men vi såg att det är ett mycket användbart verktyg för analys av detta utvecklingsområde. Bjørndal (2005) redogör för att analysen innebär att man lägger fokus på något och samtidigt förbiser något annat. Att det aldrig fungerar att analysera allt.

I Skolverket (2010) menar man att förskollärare ansvarar för att vi arbetar på ett demokratiskt sätt i förskolan. Detta är något vi lagt fokus på i detta utvecklingsarbete genom att lyssna på barnens tankar och idéer med material tillgång, trivselregler och namnet på rummet.

Reflektion

Detta har hänt i verksamheten under vårt utvecklingsarbete

Det har varit en spännande process att delta i. Vi har barnens intressen som utgångspunkt i vår verksamhet och då har barnens delaktighet i utformningen av miljön stor betydelse inser vi nu. Genom att fråga hur barnen ville att rummet skulle vara utformat och förändrat miljön därefter. Att reflektera över arbetet i verksamheten är något vi lägger stort fokus på och det har fört vårt arbete framåt under hela processens gång. Vi pedagoger har också analyserat våra verktyg tillsammans. Vår avsikt var att försöka få en så tydlig bild av vad vi såg och hörde i materialet. Att tolka verktygen var en utmaning och lärorikt för oss. Genom att göra två intervjuer med barnen kunde vi få en klarare bild av vad barnen tyckte om vårt skaparium både före och efter förändringsarbetet. Tidigare har vi genomfört förändringar i verksamheten för att förbättra något. Men då har vi inte genomfört det systematiskt och inte använt några verktyg samt analyserat vad aktionen ledde till. Utan gjort en ny förändring direkt för att få det resultat vi ville ha. Vi inser nu att förbättringsprocesser tar tid och att vi måste hålla fast vid metoden, använda oss av flera verktyg och analysera vad som hänt.

Genom att skriva loggbok i arbetslaget fick vi syn på detaljer som vi inte tidigare uppmärksammat. En styrka med detta utvecklingsarbete är att alla pedagoger på avdelningen har varit engagerade under hela processen. Att jag har fått med mina kollegor på att förbättra vår miljö och utforma den pedagogisk känns väldigt rolig och stimulerande.

Aktionsforskningen har lärt oss att lyssna mer på varandra i arbetslaget och att se varandras olikheter som en resurs i kvalitetsarbetet. Vi anser att detta forskningsarbete har förbättrat vår skaparmiljö genom att lyssna på barnen om våra förändringar i den pedagogiska miljön. Det har verkligen blivit det rum som både inspirerar och har ökat barnens kreativitet som vi ville.

Hur går vi vidare med vårt utvecklingsarbete

De tankar vi nu har är att vi ska fortsätta med aktionsforskning som metod och utforma den övriga pedagogiska miljön tillsammans med barnen. En viktig aspekt som vi insett under vårt utvecklingsarbete är att barnen ska känna sig delaktiga i vår miljö på förskolan. Delaktighet i utformningen av miljön är lika viktigt som att vi utgår från barnens intressen när vi planerar våra teman i barngruppen. Att barnen inte själva var medvetna om att de hade varit delaktiga i utformningen var något som vi fått insikt i under vårt utvecklingsarbete. Det vill vi arbeta vidare med i framtiden.

Mitt eget lärande med aktionsforskning

Arbetet med aktionsforskningen har bidragit till att jag har blivit mer medveten om min egen praktik. När jag dokumenterar i verksamheten har jag lärt mig att lägga större vikt vid processen i arbetet och syftet med det jag gör tillsammans med barnen. Det har bidragit till att jag som pedagog har jag lärt mig en metod att på ett systematiskt sätt kvalitetsutveckla mitt eget arbete på förskolan. Forskningen har synliggjort vardagliga händelser i min praktik och att om man gör små förändringar kan det öka kvaliteten. Arbetet har fokuserat på barnens delaktighet i miljön och det är något som jag tidigare inte lagt så stort fokus på. Under

arbetets gång har jag insett hur viktigt det är. Att miljön är pedagogisk innebär nu för mig att barnen får delta i utformningen och utvecklingen av den.

Verktygen vi använt oss av under aktionsforskningen har gett mig större medvetenhet om det vi gör i verksamheten. Genom dem har jag fått nya kunskaper om barns delaktighet av att skapa miljöer på förskolan. Under aktionsforskningen har jag lärt mig att *hur* jag ställer frågor till barnen påverkar mycket de svar jag får. Med öppna frågor kan jag som pedagog få större insikt i barnets tankar och funderingar och att det får barnet att svara mera detaljerat. Med uppföljningsfrågor kan jag få mer uttömmande svar på frågorna om barnet svarar kort. Att ha bilder som stöd under intervjuerna var något som jag kommer att använda mig av i framtida samtal med barnen. Dessa fungerar även för att tydliggöra vad man som pedagog syftar till i samtalet.

I loggboken kunde jag se hur verksamheten utvecklades under processens gång. Den lärde mig att göra mitt utvecklingsarbete synligt på ett nytt sätt. Jag kunde genom loggboken se att fler barn blev inspirerade av det nya materialet som vi tillförde i rummet.

Litteraturen jag läst under kursens gång har gett mig många nya insikter och jag har fått mycket nya tankar. Det har varit intressant att se kopplingar till min egen verksamhet genom den. Jag har fått fördjupade kunskaper som förskollärare och har stärkts i min yrkesroll. Jag har även fått upp ögonen för vad syftet är i olika delar av vår verksamhet och där igenom blivit mer ifrågasättande av hur och vad vi gör i förskolan. Den har gett mig ett verktyg att arbeta med kvalitetsarbete på ett systematiskt sätt. Att läsa aktionsforskning är i vår kommun inte något nytt men det känns som det är mycket aktuellt när vi mäter kvaliteten i verksamheten. När jag har kopplat arbetet till våra styrdokument har jag fått en klarare och tydligare bild av mitt uppdrag i förskolan. Att diskutera i basgruppen med övriga deltagare i kursen har utvecklat mitt eget arbete och att byta erfarenheter har varit ett stöd under hela processen.

Att skriva en rapport var något som jag inte hade så stor tillit till innan jag började läsa aktionsforskning. Men det har verkligen varit spännande och roligt att skriva och det har både utvecklat och stärkt mig. Genom det har jag upptäckt nya sidor hos mig själv. Det har varit en rolig utmaning för mig inser jag nu. Jag känner att jag växt i min roll som pedagog med detta arbete.

Vår handledare har fått mig att reflektera över mitt arbete och se det från nya synvinklar samt gett mig stöd att vara på rätt väg under arbetets gång. Hon har lärt mig en användbar metod att systematiskt kvalitetutveckla verksamheten.

Referenslista

- Braxell, S. (2010). *Skapande barn – att arbeta med bild i förskolan*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Bjørndal, C. R. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Elm Fristorp, A. & Lindstrand, F. (2012). *Design för lärande i förskolan*. Stockholm: Nordstedts.
- Gustafsson, K. & Svensson, K. (2012). *Systematiskt kvalitetsarbete – Så som vi ser det*. Varbergs kommun: Barn- och Utbildningsförvaltningen.
- Hajens målsättning (2012/13). Varbergs kommun: Travarens förskola.
- Nylund, M.; Sandback, C.; Wilhelmsson, B.; & Rönnerman, K. (2010). *Aktionsforskning i förskolan – trots att schemat är fullt*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskola: pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Skolverket: Rapport nr 12:1276. Fritzes.
- Rönnerman, K. (2000). *Att växa som pedagog*. IPD- rapporter nr 23. Göteborg: Göteborgs universitet, institutionen för pedagogik och didaktik.
- Rönnerman, K. (2012) (red.) *Aktionsforskning i praktiken – förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Sheridan, S., & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande: fokus i kvalitetsarbete* (1. uppl. ed.). Stockholm: Liber.
- Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98 Rev. upplaga.*) Stockholm; Fritzes.
- Svensson, K. (2012). *Förskolechefs kvalitetsarbete*. Varberg: Barn och Utbildningsförvaltningen.
- Åberg, H., & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik – etik demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber.

Länkar

FN: Barnkonvention (2013). Tillgänglig: <http://unicef.se/barnkonventionen> (130410)

Varbergs kommuns effektmål och budgetplan 2012. Tillgänglig:

<http://www2.varberg.se/archive/ekonomikontor/budget2012.pdf> (130405)

Varbergs kommuns Vision 2025 Tillgänglig: <http://www.varberg2025.se> (130405)

Bilaga 1

Verktyg 3

Intervjufrågor med ljudupptagning 1.

1. Vad gör du i målarrummet?
2. Vad tror du menas med ordet skapa?
3. Hur gör du när du skapar?
4. Vad vill du att det ska finnas för saker/material i målarrummet?
5. Hur vill du att det ska vara i målarrummet? (Trivselregler om städning, antal barn, etcetera.)

Intervjufrågor med ljudupptagning 2 (med bilder som hjälpmedel).

1. Vad är det som har förändrats i målarrummet/pysselskogen? Vad tycker du om det?
2. Vad tycker du är roligt att göra i målarrummet/pysselskogen?
3. Vad vill du att det ska finnas för saker/material i målarrummet/pysselskogen? Saknar du något där, vad i så fall?
4. Vad tycker du om att barnen fick vara med att bestämma hur det skulle vara i målarrummet/pysselskogen?
5. Vem tycker du ska bestämma hur det ska se ut i andra rum på förskolan? Varför?